

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ZİRAAT FAKÜLTESİ
PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜ**

MİMARLIK BİLGİSİ DERSİ

KONU: HAN - KERVANSARAY – TÜRBELER – KÜMBETLER - HAMAMLAR

HAN/KERVANSARAYLAR

- Han/Kervansarayın tanımı
- Han/Kervansarayların tarihçesi
- Han/kervansarayların yapı malzemeleri
- Han/Kervansarayların Yapı Elemanları
- Selçuklu Dönemi Hanların plan şemasına göre sınıflandırılması ve örnekleri
- Osmanlı Dönemi Han ve Kervansaray örnekleri

Han/Kervansaray Amacı

Konaklama yapısı olarak belli bir yol/güzergah boyunca inşa edilmiş olan han-kervansarayların yapılış amacı seyahat edenlerin ücretsiz konaklayabilecekleri ve servis hizmetlerinden yararlanabilecekleri mekanların oluşturulmasıdır.

Han/Kervansarayların Tarihçesi

Kervansaraylar ilk defa 10. yüzyılın sonlarına doğru Selçuk Hanları tarafından Orta Asya'da yaptırılmıştır. Önceleri askeri savunma için düşünülmüş, zamanla artan ticaret ve dini ihtiyaçları karşılaması için genişletilmiştir.

Selçuklu devrinde ticari yol ağı üzerinde kervanların akşamları güvenli bir şekilde konaklamaları ve ihtiyaçlarını görmeleri için sultan hanı da denilen kervansaraylar yapılmıştır. Büyük ticaret yolları üzerinde kurulmuş olan Selçuklu kervansaraylarının aralarındaki uzaklıklar, deve yürüyüşü ile günde dokuz saat, yani 40 kilometre esas tutularak saptanmıştır.

Çevrelerindeki yüksek duvarlarla korunan ve barış zamanlarında pazaryeri olarak da iş gören bu kervansaraylar savaşta kale olarak da kullanılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde şehirlerdeki hanlar ticaret ve konaklamak için yapılmış gelir getirici vakıf yapılarıdır.

Kervansarayların özgün tasarımları, kale duvarlarına benzeyen güvenli duvarları ve görkemli taç kapıları (anıtsal kapı) ile birer “simge yapı” olarak dönemin gücünü ve zenginliğini temsil etmektedir.

Han/Kervansarayların Yapı Malzemeleri

Çoğunlukla düzgün yontulmuş taş ve mermer kullanılmıştır. Tuğla; kubbe ve aydınlık feneri gibi örtü elemanlarında kullanılmıştır.

Han/Kervansarayların Yapı Elemanları

Kalın sur gibi duvarlardan meydana gelir.

Büyüklik ve ihtişam özellikle cephede taç kapı ile vurgulanmıştır. Kervansaray duvarları köşe kuleleri, payandalarla desteklenmiştir.

Kapalı hacimlerin örtüsü genellikle tonozdur. Kubbeli hacimlerin sayısı azdır. Oda ve kapalı kısımların da yük koymak ve yatmak için kaş sekiler tespit edilmiştir. Kapalı ahır kısımlarının da ikinci bir taç kapısı vardır (Karpuz, 1995: 60).

Selçuklu Dönemi Hanların Plan Şemasına Göre Sınıflandırılması

3 Tip plan şeması görülmektedir;

- Açık hanlar
- Kapalı hanlar
- Açık-kapalı hanlar

ANTALYA-KORKUTELİ, EVDİR HAN (1210-1219)

Antalya'nın 18 kilometre kuzey batısında, Antalya-Burdur yolu üzerinde bulunan yapı, I.İzzettin Keykavus tarafından (1210-1219) yaptırılmıştır. Hanın kurulduğu alanda antik bir kent bulunmaktadır.

Yapının bazı bölümleri bu kalıntılar üzerine kurulmuş ve antik kentten kalan yapı malzemeleri hanın inşasında devşirme malzeme olarak kullanılmıştır.

Ortada geniş bir avlu ve dört eyvanı ile kendine has bir plana sahip olan hanın en görkemli kısmı taçkapısıdır. Kemer nişinin (duvar içine oyulmuş girinti) içi, merkezde birleşen ve yüzeyleri istiridye kabuğu şeklinde bezenmiş mukarnasla doldurulmuştur.

ANTALYA-KORKUTELİ, EVDİR HAN (1210-1219)

Taçkapı da hafifçe kavisli bordürlerle şekillendirilmiştir. Merkezdeki bordür 12 kollu yıldızlara bağlanan geometrik çerçeve oluşturur. Taçkapının iç yüzeyinde, üstleri iki sıra kavsaralı (taçkapıda asıl giriş kapısının üstünde kalan içbükey örtü kesimi) birer küçük mihrabiye yer alır. Avlu, dört taraftan iki sıra revak ile çevrilmiştir. Revaklar tonozlarla avluya doğru yönelmektedir.

ALANYA, ŞARAPSA HAN (1236-1246) (TEK NEFLİ)

Alanya'nın batısında, bugünkü Antalya yolunun biraz içerisinde bulunmaktadır. II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yaptırılmıştır. Tek tonozlu ince uzun iç alana sahiptir. Bir ucunda mescit bulunmaktadır. Yapı, dikdörtgen planlı tek bir mekân halinde tasarlanmış, kapalı barınak bölümü ile buna doğu kenarından bitişen ve kuzey-güney yönünde uzanan sivri beşik tonozla örtülü mescitten oluşan tek bir kütle halinde inşa edilmiştir.

EZİNE, PAZAR HAN (1238-1246) (ÜÇ NEFLİ)

Amasya-Tokat karayolu üzerinde, Amasya'ya 35 km. uzaklıktaki Ezine Pazar beldesindedir. Selçuklu sultanlarından Alaaddin Keykubat'ın eşi Melike Mahperi Hatun tarafından yaptırılmıştır.

EZİNE, PAZAR HAN (1238-1246) (ÜÇ NEFLİ)

Dikdörtgen yapılı kapalı avlu tipindeki hanın yan duvarlarında yer alan çıkıntılar destek niteliğindedir. İç mekan uzunlamasına üç koridora ayrılmıştır. Bu paralel koridorlar da kemerlerle yedişer ayrı bölüme ayrılır. Yan koridorlardaki her bölümde ocak ve oyuklar bulunur. Buralarda, ziyaretçilerin oturmaları veya uyumaları için yapılmış platformlar yer alır.

Asıl olarak bir Selçuklu eseri olan bu han Osmanlı Döneminde gerçekleştirilen bir çok onarımdan sonra inşaat teknikleri bakımından daha çok bir Osmanlı eserine benzemiştir.

Açık-kapalı Hanlar

Hem açık hem de kapalı bölümleri olan han yapılarıdır. Açık bir avlu ile bütünleşmiş kapalı hacimler ile sadece kapalı mekanlardan oluşan hacimlerin bir arada görüldüğü han yapılarıdır. Yapının kapasitesine göre tek, üç ya da beş nefli olabilmektedir.

Selçuklu dönemi örnek açık-kapalı han yapıları ise;

- Gelendost, Ertokuş Han (1223) (Üç nefli)
- Kayseri, Sultan Han (1232-1236) (Beş nefli)
- Antalya-Isparta yolunda Kırkgöz Han (1236-1246) (tek nefli) 'dir .

GELENDOST, ERTOKUŞ HAN (1223) (ÜÇ NEFLİ)

Eğirdir-Konya karayolu üzerinde, Eğirdir Gölü kenarında bulunan han I. Alaeddin Keykubat döneminin ünlü devlet adamı Mübarizeddin Ertokuş tarafından 1223-24'de yaptırılmıştır.

Dikdörtgen planlıdır. Üç tonozdan oluşan kapalı alanı ve avlulu bir bölümü vardır. Yapıda avlunun ortasında sekizgen bir havuz bulunur. Kervansarayın en önemli öğelerinden biri, altı adet olan payanda kuleleridir.

Payandaların, duvarı güçlendirmenin ve yapıya kale görünümünü vermenin yanı sıra simgesel nitelikleri de bulunmaktadır. Payandalar arasındaki pencerelerde birer çörten (çatılarda saçak düzeyine yerleştirilen kısa oluk) bulunur. Çörtenler hiçbir süsleme içermeyen dikdörtgen biçimli yekpare taştan yapılmıştır.

GELENDOST, ERTOKUŞ HAN (1223) (ÜÇ NEFLİ)

KAYSERİ, SULTAN HAN (1232-1236) (BEŞ NEFLİ)

Girişi kuzeyden olan Sultan Han'ın taç kapısının her iki yanında, alt kısımları kare, gövdesi yarım daire sütunlardan oluşan kuleler yer alır. Kismen yıkılmış olsa da Sultan hanı taçkapısı klasik Selçuklu taç kapılarından farksız olmasına karşın bu kulelerin arasında anıtsal bir görünümde dir. Taç kapıdan ustalıkla işlenmiş yıldızlı bir kubbenin örttüğü aralığa geçilir. Bu aralıktan, doğusunda ve batısında yedi kemerli bir revakın çevirdiği dikdörtgen şeklinde bir avluya çıkılır.

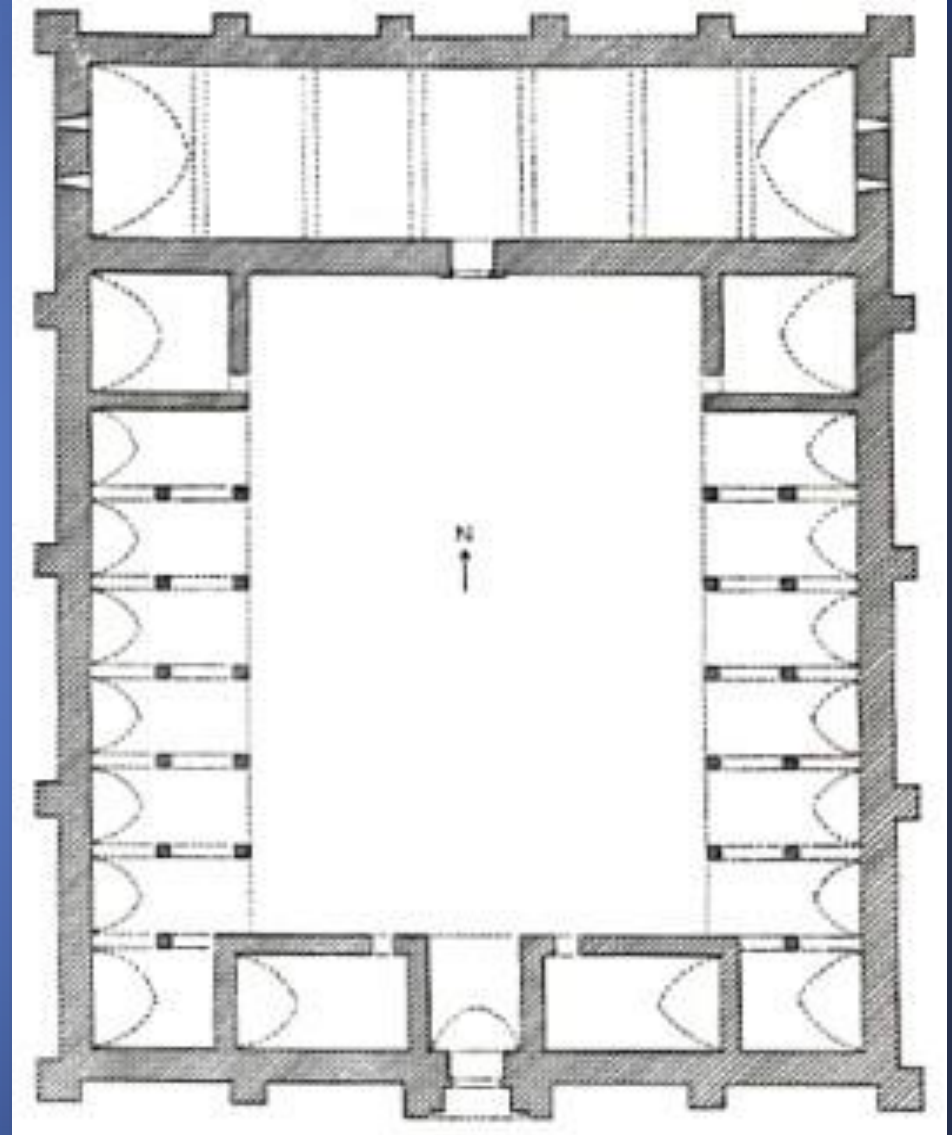

ANTALYA-ISPARTA YOLUNDA KIRKGÖZ HAN (1236-1246) (TEK NEFLİ)

Kırgöz Han, Antalya'nın merkez ilçelerinden Döşemealtı ilçesinin, Pınarbaşı mevkiindedir. Han, ismini Döşemealtı ilçesinin eski adı olan Kırgöz'den alır.

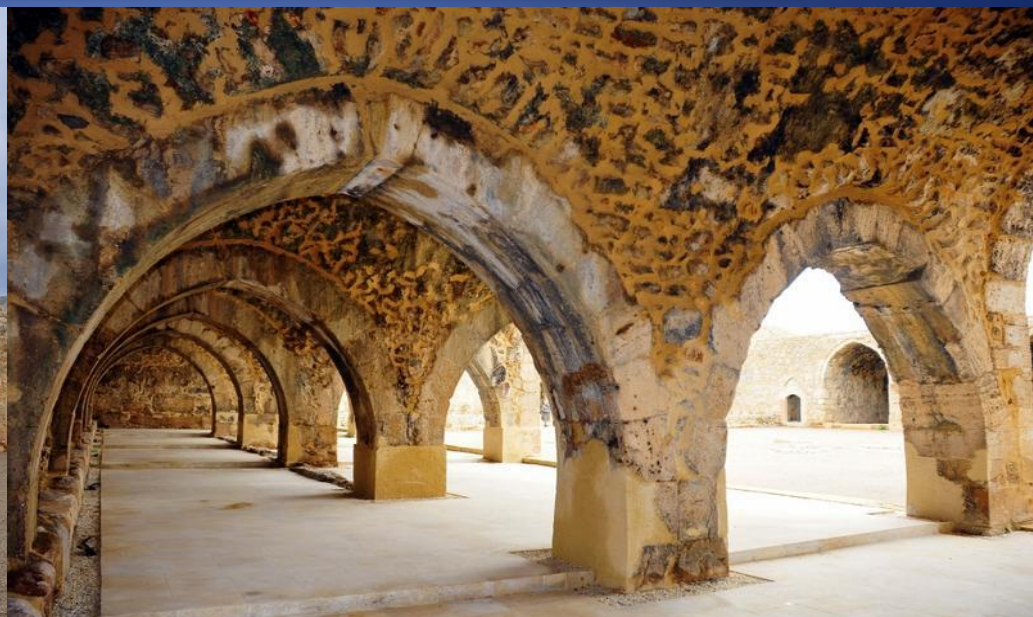
II. Gıyaseddin Keyhüsrev (1236-1246) tarafından yaptırılmıştır. Dışarı taşkın anıtsal taçkapısı dahil, hiçbir süslemesi olmayan han, tonozla örtülü uzun ve yatay bir hol, önünde revaklı büyük bir avlu ile değişik bir plana sahiptir. Dikdörtgen planlı olan hanın beden duvarlarında moloz taş kullanılmış ve köşeler payandalar ile takviye edilmiştir.

Kırgöz Han Planı

ANTALYA-ISPARTA YOLUNDA KIRKGÖZ HAN (1236-1246) (TEK NEFLİ)

KONYA, ZAZADİN HANI (1235-1237)

Aksaray-Konya yolu üzerinde, Kavacık'ta bulunmaktadır. Vezir Sadettin Köpek Bin Muhammed tarafından 1235-1237 tarihinde yaptırılmıştır. Yapı, barınak kısmı ile çeşitli büyüklükteki kapalı ve yarı açık mekânların çevrelediği bir avlu ve servisler kısmından oluşmaktadır. Zazadin Han'da fazla süslemeye rastlanmaz. Süsleme, ağırlıklı olarak taçkapıda yoğunlaşmıştır. Her iki taçkapıda da zencerek (zincire benzer bezeme ögesi) motifleri, soyut bitkisel bezemeler ve geometrik bezemeler yer alır.

KONYA, ZAZADİN HANI (1235-1237)

TOKAT, MAHPERİ HATUN KERVANSARAYI (1238-39)

(1238-39) yılında I. Alâeddin Keykubat'ın karısı Mahperi Hatun tarafından oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında yaptırılmıştır. Kervansaray; 33. 00x34.00 m. Boyutlarındaki açık kısım ile 19.50x28.00 m. boyutlarındaki kapalı kısımdan oluşan, Anadolu Selçuklularındaki, hem açık hem kapalı kısımlara sahip medreseler grubunda inşa edilmiştir.

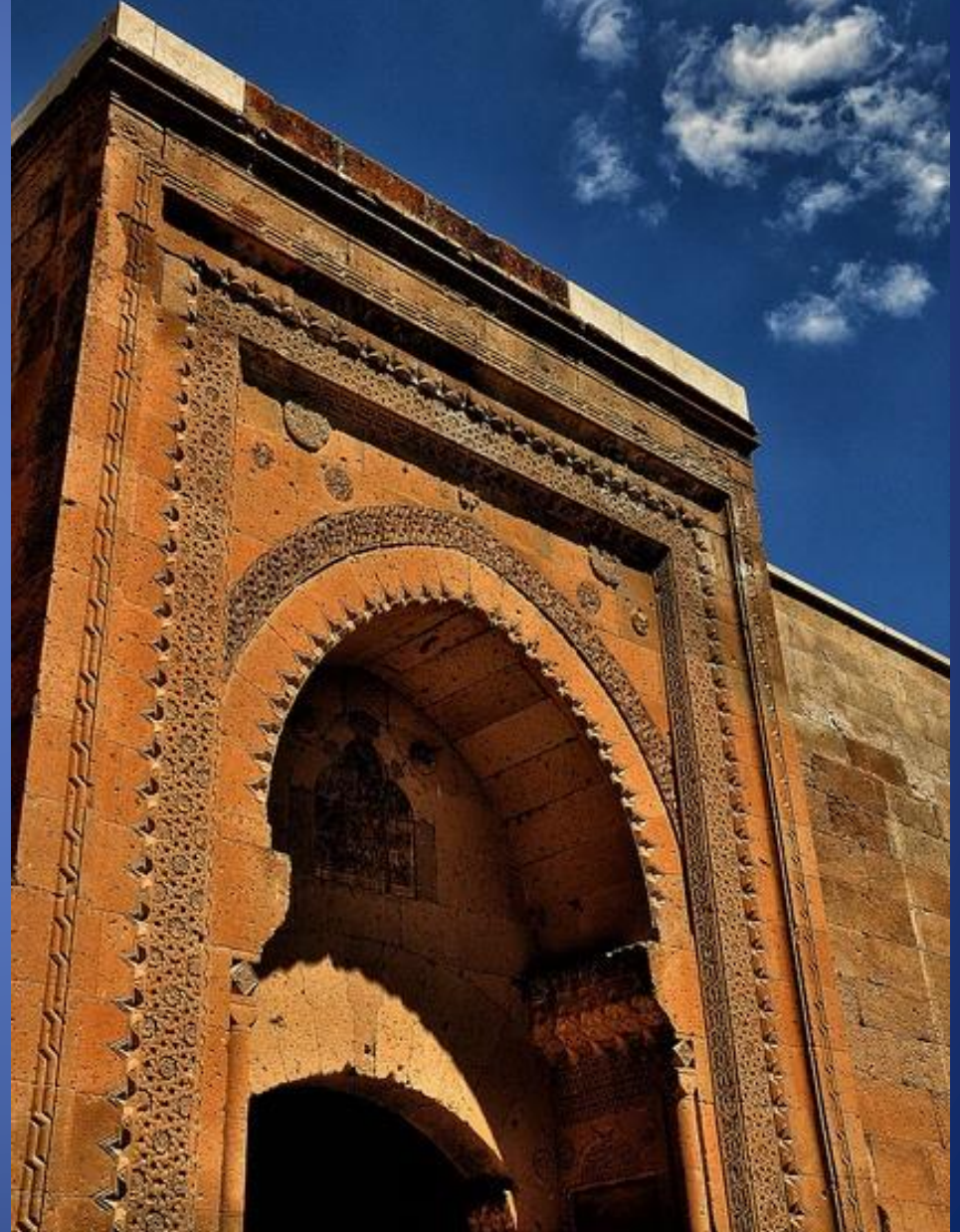

KAYSERİ, KARATAY HANI (1240-1241)

Kervansaray 1240-41 yılında Selçuklu devlet adamlarından Cemalettin Karatay tarafından yaptırılmıştır. Yapı yazlık ve kışlık bölümlerinden oluşmaktadır.

Yazlık kısmı avluludur. Kışlık kısmının üzeri tamamen kapalıdır. Yazlık kısmının cepheden dışı taşkın taç kapısı geometrik, bitkisel motifli bordürler, insan ve hayvan tasvirleri ile dikkat çekmektedir. Yazlık kısmında mescit ve hamam gibi bölümler yer almaktadır. Kışlık kısmı enine yedi neflidir. Neflerin üzeri beşik tonoz örtülüdür. Orta nefin merkezine piramidal külah örtülü kubbe yerleştirilmiştir. Yapının duvarları yonu taş kaplı, duvarlar dıştan payandalarla desteklenmiştir.

KAYSERİ, KARATAY HANI (1240-1241)

BURDUR, SUSUZ HAN (1246)

II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yaptırılan bir han olduğu tahmin edilmektedir. Beş tonozlu kapalı alan ve günümüz yok olmuş olan avlulu bir bölümden oluşmaktaydı. Kapalı bölüm hemen hemen kare biçimindedir. Tam orta kısmında bir kubbe bulunmaktadır. Yapıya bağlı ya da yakınında mescit, hamam, tuvalet vb. mekanlar mevcut değildir. Süslemelerin hepsi mermerden yapılmış ana kapısı olan taç kapı üzerinde yer almaktadır.

AFYON, İSHAKLI(SULTANDAĞI) HANI (1249)

Ata Fahreddin Ali tarafından 1249 yılında yaptırılmıştır.

Doğu-batı doğrultusunda, boylamasına gelişim gösteren han, köşk mescidi olan avlu ve kapalı mekandan oluşmaktadır. Kapalı mekandan daha büyük boyutlara sahip kare planlı avlunun taçkapağı, doğu cephenin ekseninde yer alır.

Avlunun kuzey, güney ve doğu duvarları boyunca sıralanan mekanların büyük bir kısmı tahrip olsa da avlunun kuzeybatı köşesinde sivri kemerli revakların iki sıra kalıntısı, avludaki mekanların kurgusu hakkında ipucu vermektedir.

BURSA, FİDANHAN

OSMANLI DÖNEMİ HAN/KERVANSARAYLARI

Fidan Han, Sadrazam Mehmet Ağa'nın oğlu İbrahim Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Bu hana bir zaman yem için saman getirildiği için, *Samanpazarı* da denilmiştir. Kareye yakın bir iç avlu etrafında sıralanan iki katlı revak ile odalardan oluşan han, Bursa'nın en önemli hanlarından biridir.

BURSA, FİDANHAN

Duvarları iki sıra tuğla, bir sıra moloz taşı ile örülmüştür. Arka duvarları tümüyle moloz taşıyla örülmüştür. Revakların sivri, kemerleri ise tuğladan yapılmıştır.

Hanın alt kat revakları tonozla, üst kat revakları ise kubbe ile örtülmüştür. Kubbe ve üst örtüsü kiremitle örtülüdür.

Hanın doğu ve güneyinde birer kapısı vardır. Hanın alt katında kırk sekiz, üst katında ise elli oda bulunur. Çarşı tarafındaki odalar dışındaki diğer tüm odaların dışarıya bakan bir penceresi bulunur. Pencereilerin üzerinde, bir kuşak halinde tuğla süslemeler vardır.

BURSA, BALİBEY HAN

Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk üç katlı hanı olma özelliği taşımaktadır. Altmış dört odası bulunmaktadır.

BURSA, BALİBEY HAN

BURSA, ISSIZ HAN (1394-1395)

Bursa Karacabey'de yer alan yapı 1394-1395 yılında Celalüddin Eyne Bey Bin Felek Meliküddin tarafından yaptırılmıştır.

Issız Han kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen planlı olup, güneyde giriş eyvanı bulunmaktadır.

Hanın cephesi iki sıra kesme taş, dört sıra tuğla ile örülmüştür. Üst örtü sistemleri, kemerler, bacalar, nişler tuğladan yapılmıştır. Giriş kapısının kemeri mermer, onu çevreleyen kemer ise çift renkli kesme taştan yapılmıştır.

BURSA, ÇUKUR HAN (1404-1451)

Çukur Han Sultan II. Murad döneminde Yıldırım Bayezid'in damadı Buharalı Emir Efendi tarafından yaptırılmıştır. Kesme taş ve tuğladan yapılan bu han da diğer hanlar gibi bir avlu çevresinde iki katlı olup, revak ve odalardan oluşmaktadır, ancak bu handan günümüze gelebilen kısımları, güney tarafındaki zemin kat odalarından üçü ile batıdaki kapı kimeri merdivenleridir.

BURSA, ÇUKUR HAN (1404-1451)

BURSA, GEYVE HAN (1404-1451)

Lonca Hanı diye de bilinen Han Hacı İvaz Paşa tarafından XV.yüzyılda yaptırılıp Yeşil Camiye gelir temin etmek için Sultan I.Mehmet'e hediye edilmiştir. Önceleri Hacı İvaz Paşa olarak isimlendirilen han, 17. yüzyıldan sonra Geyve Han adıyla anılmaya başlanmıştır. Demirkapı çarşısının içinde bulunmaktadır. İki kapısı bulunan hanın batıdaki kapısının tam karşısında mescit bulunmaktadır. İki katlı olan Hanın alt katında 26 üst katında 30 olmak üzere 56 odası vardır. Han tuğla ve moloz taş ile inşa edilmiştir.

BURSA, TUZ HAN (1454-1455)

Tuz Hanı' nın Tuz Pazarı Camii'ne gelir getirmesi için Timurtaş Paşa'nın oğlu Umur Bey tarafından 1454-1455 yıllarında yaptırıldığı bilinmektedir. Osmanlı dönemi planına uygun olarak ortada bir avlu ve çevresi 2 katlı revak biçiminde inşa edilmiştir. Revakların üzeri kubbe ve tonozlarla örtülüdür. Odaları üzeri ise beşik tonoz ile örtülüdür. Üst Katta on sekiz, alt katta on yedi odası vardır.

BURSA, PİRİNÇ HAN(1508)

EDİRNE, RÜSTEMPAŞA KERVANSARAYI (1554)

1554 tarihinde Rüstem Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. İki katlıdır. Birinci katta 39, ikinci katta 41 odası vardır.

EDİRNE, RÜSTEMPAŞA KERVANSARAYI (1554)

Kanuni Sultan Süleyman'ın Sadrazamı Rüstem Paşa, Mimar Sinan'a yaptırtmıştır. Klasik Osmanlı mimarisinin ilginç örneklerinden olup Kanuni döneminin görkemli yapılarındandır.

İSTANBUL, KURŞUNLU KERVANSARAYI (1567)

Mimar Sinan, bu kervansarayı, Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi ve Büyükçekmece Köprüsü'yle birlikte aynı yıl (1567) inşa etmiştir.

BİTLİS, EL AMAN HANI (1579)

İZMİR, TAŞ HAN (1603-1617)

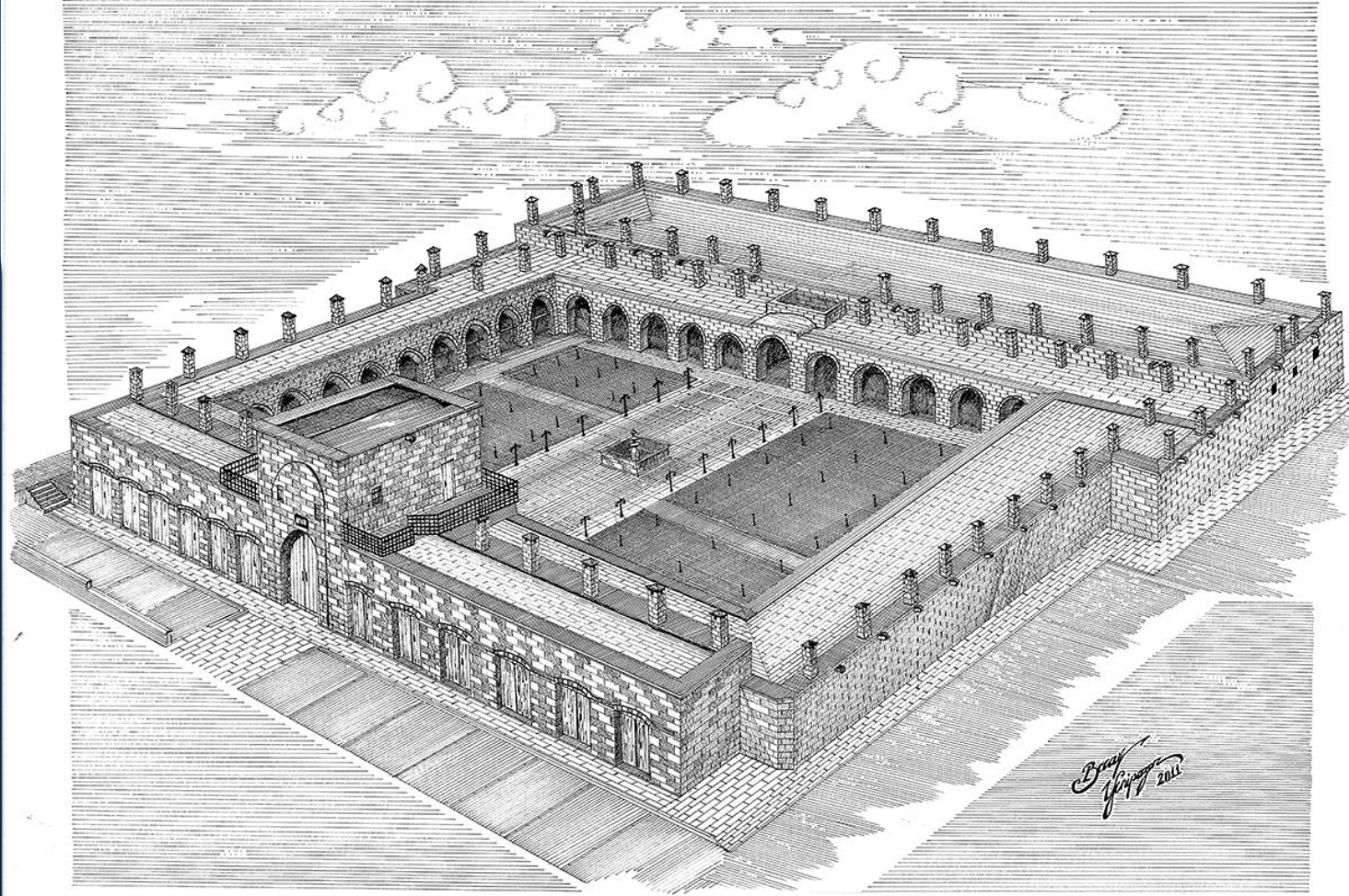

Taş han kare planlı, simetrik girişli moloz taş ve tuğladan yapılmış iki katlı bir yapıdır. Ticaretin canlanması ile başlayan kent içi hanların ilk örneklerindedir. Üst katta 24 adet olan konaklama odaları bulunmaktadır. Kare şeklinde avlunun dört tarafında tabanları granit taş olan tuğla kemer ve çapraz tonozdan oluşan revaklar bulunmaktadır. Girişin sağında 13 basamaklı taş merdivenle yukarı çıkılır. Her odanın iki yada üç nişi, bir ocak, yuvarlak kemerli bir penceresi ve revaklara açılan kapısı vardır.

MALATYA, SİLAHTAR MUSTAFA PAŞA KERVANSARAYI(1637)

Dikdörtgen planlı, açık avlu ve kapalı (yazlık-kışlık) kısımlardan oluşan kervansarayın giriş kısmının üstünde merdivenle çıkılan bir mescit kısmı yer almaktadır. Üst örtü olarak sade ayaklar üstüne oturtulmuş tonozlar kullanılmıştır. Kesme taş ile örülmüş duvarların üst taraflarına pencereler açılarak hantal duvarlar hareketlendirilmiştir.

Malatya'nın Battalgazi ilçesinde yer alan Kervansaray H.1047 (1637 miladi) IV. Murat Han'ın silahdarı Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır.

MALATYA, SİLAHTAR MUSTAFA PAŞA KERVANSARAYI(1637)

KAYSERİ, KARA MUSTAFA PAŞA KERVANSARAYI (1660)

1660 yılında Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından bir külliye olarak yaptırılmıştır. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Kervansarayı, çarşı, cami, medrese, tabhane ve hamam ile birlikte külliyei meydana getirmektedir.

HAMAMLAR

1. Hamamın tanımı
2. Hamamların Mimari Özellikleri
3. Tarihteki hamamlara örnekler

Bursa, Orhangazi Hamamı

Mudurnu, Yıldırım Beyazıt Hamamı

Bursa, Armutlu Hamamı

İstanbul Süleymaniye Hamamı

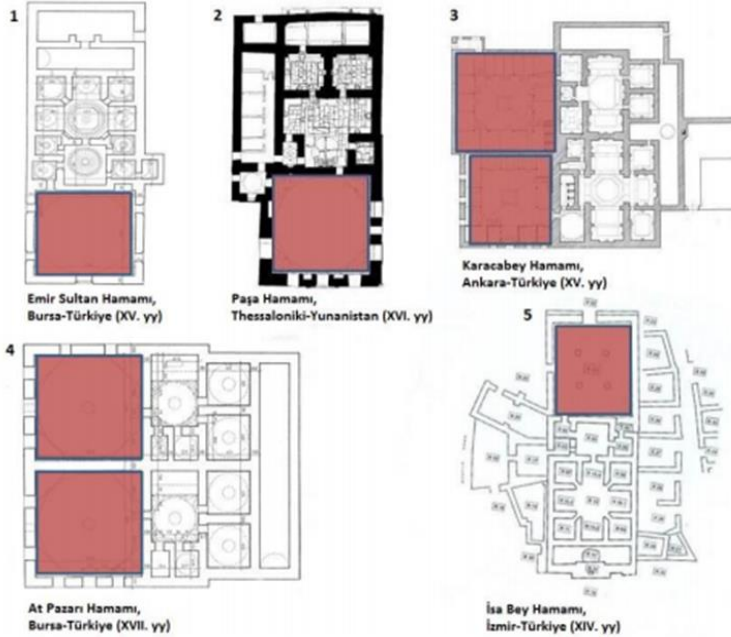
İstanbul Haseki Hürrem Sultan Hamamı

Edirne, Sokullu Mehmet Paşa Hamamı

HAMAM nedir?

Hamam, özel bir düzenle ısıtılarak, sıcak ve soğuk suyu bulunan ve üzeri kubbeli, kâgir yapıdır. Hamam; **soyunmalık, ılıklik , sıcaklık ve külhan olmak üzere 4 ana bölümden** oluşmaktadır.

Şekil 3 – Osmanlı Hamamlarında Soyunmalık Bölümlerini Gösterir Şekil³⁴

Şekil 5 - Fetih Öncesi Hamam Tipolojisi - Sıcaklık Planına Göre (Doğan Kuban)⁴⁵

HAMAMLARIN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Soyunmalık; hamama gelen kişilerin, yıkanmadan önce hazırlık yaptıkları yerdir. Soyunmalık kısmı mimari olarak yapının en büyük hacimli mekanıdır. Soyunmalık mekanı, içeride ahşap direklerle veya kâgir kemerlerle desteklenen ahşap kirişleme tavanlarla ya da kâgir tonoz veya kubbeyle örtülmüşlerdir

Ilıklık, ısısı sıcaklık kadar yüksek olmayan, genellikle ılıklığa bitişik olarak tasarlanan traşlık ve tuvalet mekanlarının yer aldığı, hamamın ana bölümlerinden biridir. Aynı zamanda soyunmalık ve sıcaklık bölümleri arasında yer almasından dolayı, vücudun ısı farkına karşı alıştırdığı bir bölümdür. Osmanlı hamamlarında dikdörtgen veya kare planlı uygulamalar sıkça rastlanan örneklerdir. Bazısında, mekanın tamamı tek bir tonoz ile örtülürken, bazısında ise, ılıklığın bir ya da birkaç kemer ile bölünerek, her bölümün kubbe ya da tonoz ile örtülmesinden oluşan şemadır.

Sıcaklık bölümü, ısının korunması amacı ile ılıklıktan alçak ve dar bir kapıyla ayrılan ve yıkanmak için kullanılan mekandır. Sıcaklık bölümü plan şeması aksiyal olarak düzenlenmiş eyvanlar ve daha sıcak ve hücresel yıkanma yerleri olan halvetlerden oluşur. Sıcaklık bölümü ana mekanının eyvan ve halvet bölümleri arasında kapı bulunmamaktadır.

Hamamlarda, uzunluğu sıcak su deposuna eşit, üstü tonoz ya da düz dam örtülü, ayrı bir girişi bulunan, hamamın ısıtma işlevini gerçekleştiren mekana **külhan** denir.

BURSA, ORHANGAZİ HAMAMI (1326)

Orhangazi ilçesinde olan hamam, Orhan Gazi (1326-1362) döneminde yaptırılmıştır. Soğukluk ve sıcaklığı yanında ayrıca dört mekandan oluşmaktadır. Kare planlı A mekanına üçgenlerle geçilen kubbe ile, yine kare planlı sıcaklığı ise pandantif kubbe ile örtülüdür. Öteki dört mekanı, beşik tonoz, konik, aynalı tonoz gibi değişik örtü sistemlerine sahiptir. Yapının duvarları içten sıvalıdır; cepheler moloz taş, tuğla ve bol harçla örülmüştür. Zemin mermer levhalarla kaplıdır.

MUDURNU, YILDIRIM BEYAZIT HAMAMI (1382)

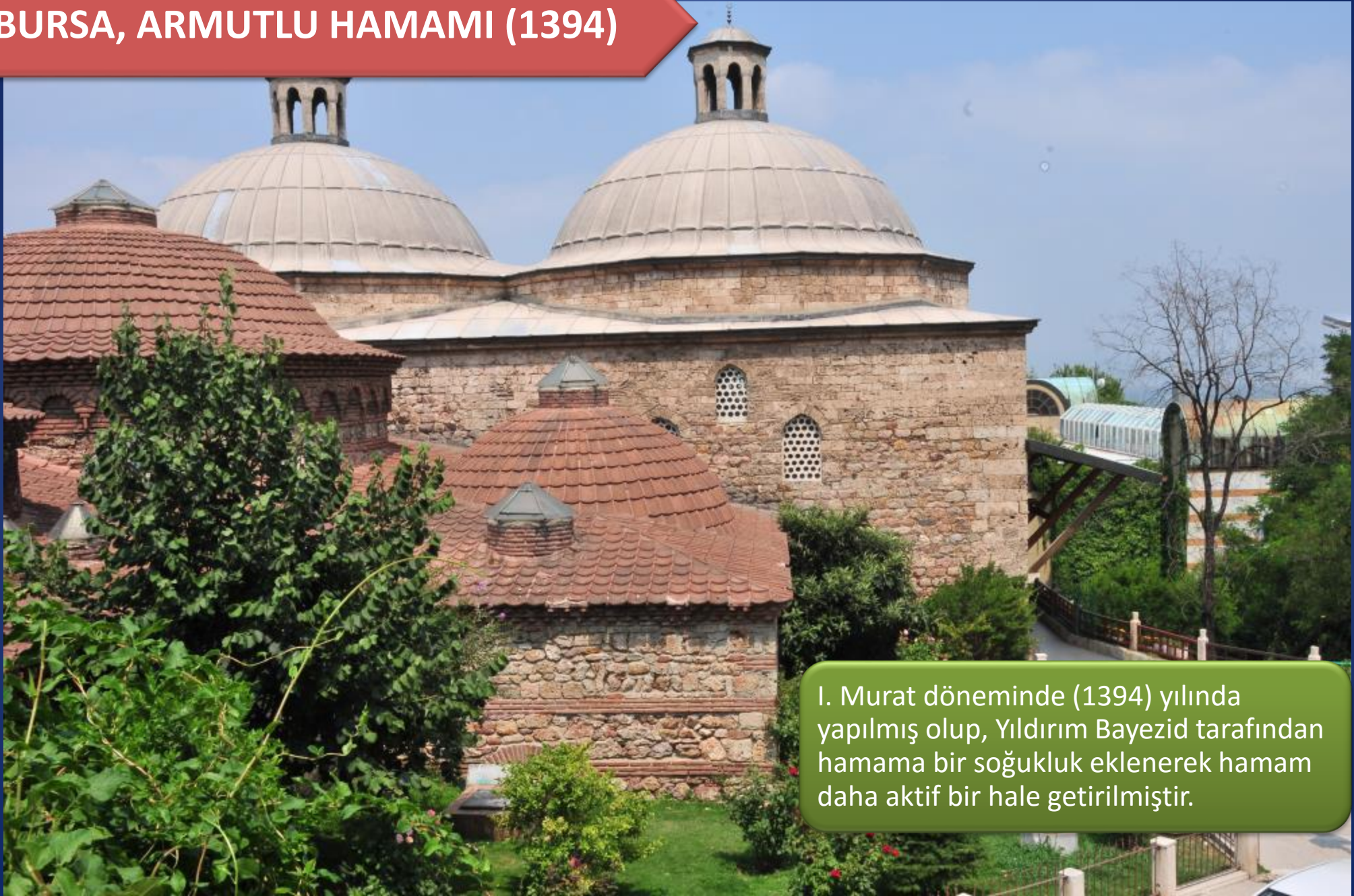
SEYRANCIK
HAMAM SK.
TN: 3

SEYRANCIK
HAMAM SK.
TN: 3

YILDIRIM
BEYAZIT
HAMAMI

BURSA, ARMUTLU HAMAMI (1394)

I. Murat döneminde (1394) yılında yapılmış olup, Yıldırım Bayezid tarafından hamama bir soğukluk eklenerek hamam daha aktif bir hale getirilmiştir.

BURSA, ARMUTLU HAMAMI (1394)

Hamam tamamen doğal olan tuğla dizinleri ve taşlardan elde edilmiştir. Ayrıca Bizans devşirme parçalarının da kullanılmıştır. Soyunma bölümünün orta yerindeki şadırvan iki kubbe ve yarım kubbe olmak üzere iki ayrı parça şeklinde örtülmüştür. Yine bu bölüme 1675 tarihli farsça bir kitabe yerleştirilip günümüze kadar getirilmiştir.

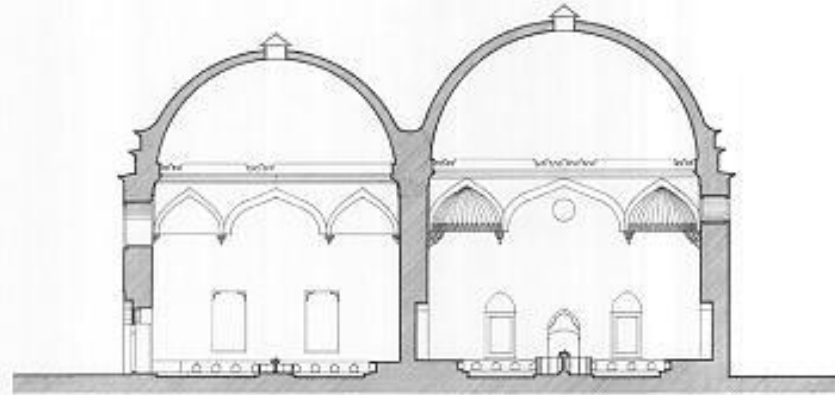
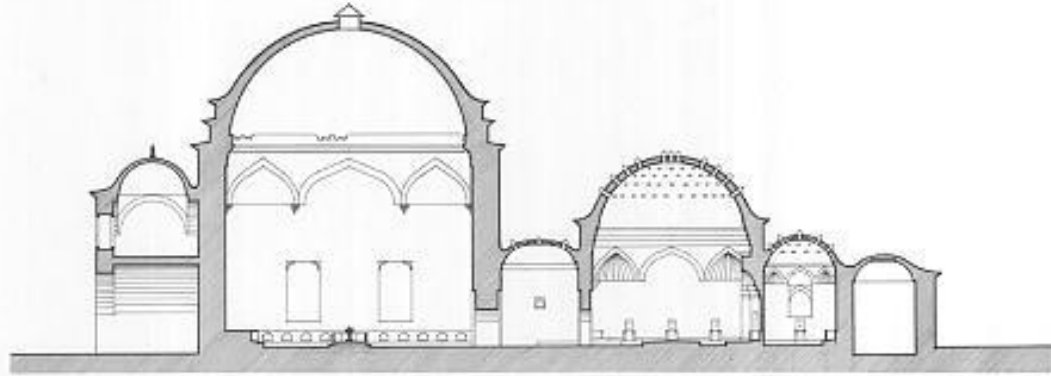
HASEKİ HÜRREM SULTAN HAMAMI (1556-1557)

İstanbul'da Ayasofya Müzesi ile Sultanahmet Camii arasında yer alan Türk hamamı; Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Hürrem Sultan tarafından, Mimar Sinan'a 16. yüzyılda (1556 – 1557) Ayasofya'nın yanına, 532 yılında tamamen yıkılan tarihi Zeuksippos Banyoları'nın bulunduğu yere inşa ettirilmiştir.

EDİRNE, SOKULLU HAMAMI, KESİT

Y. MİMAR ALİ SAIM ÜLGEN 1948

SELÇUKLU ve BEYLİKLER DÖNEMİ TÜRBE/KÜMBETLERİ

TÜRKMENİSTAN, SULTAN SENCER KÜMBETİ (1157)

ERZİNCAN MAMA HATUN TÜRBESİ (1192)

KAYSERİ ÇIFTE KÜMBET (1247-48)

BİTLİS, ULU (USTA ŞAGİRT) KÜMBET (1273)

KAYSERİ, DÖNER KÜMBET (1276)

BİTLİS, ÇIFTE KÜMBET (1280)

KONYA, II. KILIÇARSLAN TÜRBESİ

ERZURUM ÜÇ KÜMBETLER

BİTLİS, HÜDAVENT HATUN TÜRBESİ (1312-1313)

BİTLİS, EMİR BAYINDIR KÜMBETİ (1481)

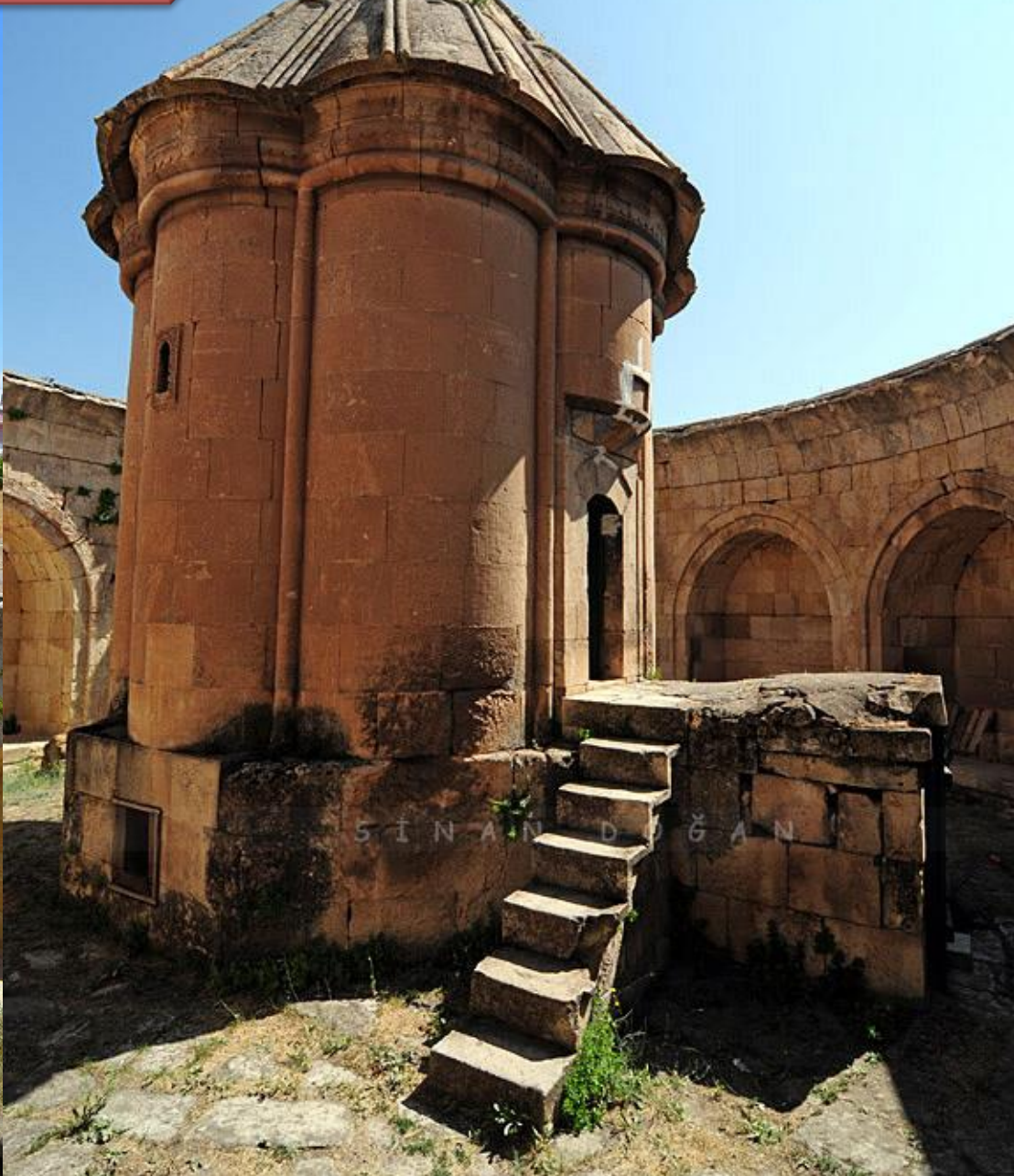
TÜRMEİNİSTAN,SULTAN SENCER KÜMBETİ (1157)

Sultan Sencer türbesi, Türkmenistan'ın Merv şehrinde İran Selçuklularının son hükümdarı Sencer adına yaptırılmıştır (1157). Büyük Selçuklular'da iki katlı olan kümbet yapılarında n farklı olarak tek katlı inşa edilmiştir. Tromplar üzerine oturan bu kubbe kaburgalarla örtülerek zenginleştirilmiş ve köşelerde geometrik tuğla süslemeli payelerle desteklenmiştir. İç mekân çok sadedir ve kare planlıdır.

ERZİNCAN MAMA HATUN TÜRBESİ (1192)

KAYSERİ, ÇIFTE KÜMBET (1247-48)

I.Alaaddin Keykubat'ın eşi, Eyyubi Hükümdarı Melik Adil'in kızı Adile Hatun adına kızları tarafından 1247-1248 yılında yaptırılmıştır. Kümbet kesme taştan yüksek kare kaide üzerine oturtulmuş olup, sekizgen planlıdır. Kümbetin üzeri içten kubbe, dıştan piramidal bir külah ile örtülüdür.

BİTLİS, ULU (USTA ŞAGİRT) KÜMBET (1273)

Ahlat'a girerken yolun sağında, Meydanlık Kabristanı'nın güneyinde uzanan tarlalar ortasında, Van Gölü'ne oldukça yakın bir yerdedir. Türk sanat ve zevkinin göstergesi olan bu kümbet Ahlat'takilerin en büyüğü olduğu için haklı olarak A. Gabriel tarafından "**Ulu Kümbet**" olarak adlandırılmıştır. Kitabesi olmadığından yapılış tarihi ve kime ait olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Ancak bu kümbetin yanında önceleri bir kümbet daha olup bu kümbet XIX. yy. sonlarında yıkılmıştır. Adı geçen kümbetin "Şadi Aka" ya ait olduğu ve **1273** tarihini taşıdığı tespit edilmiştir. Böylece kümbet XIII. yy.a tarihlenmiştir. Köşeleri düzlenmiş kare bir kaide üzerinde, çapı yedi metreye yaklaşan silindirik gövde yükselerek mukarnas kornişlere oturan sivri konik bir külahla nihayetlenmektedir. Doğuya açılan kapıdan başka diğer yönlere açılan üç penceresi mevcuttur.

BİTLİS, ÇİFTE KÜMBET (1280)

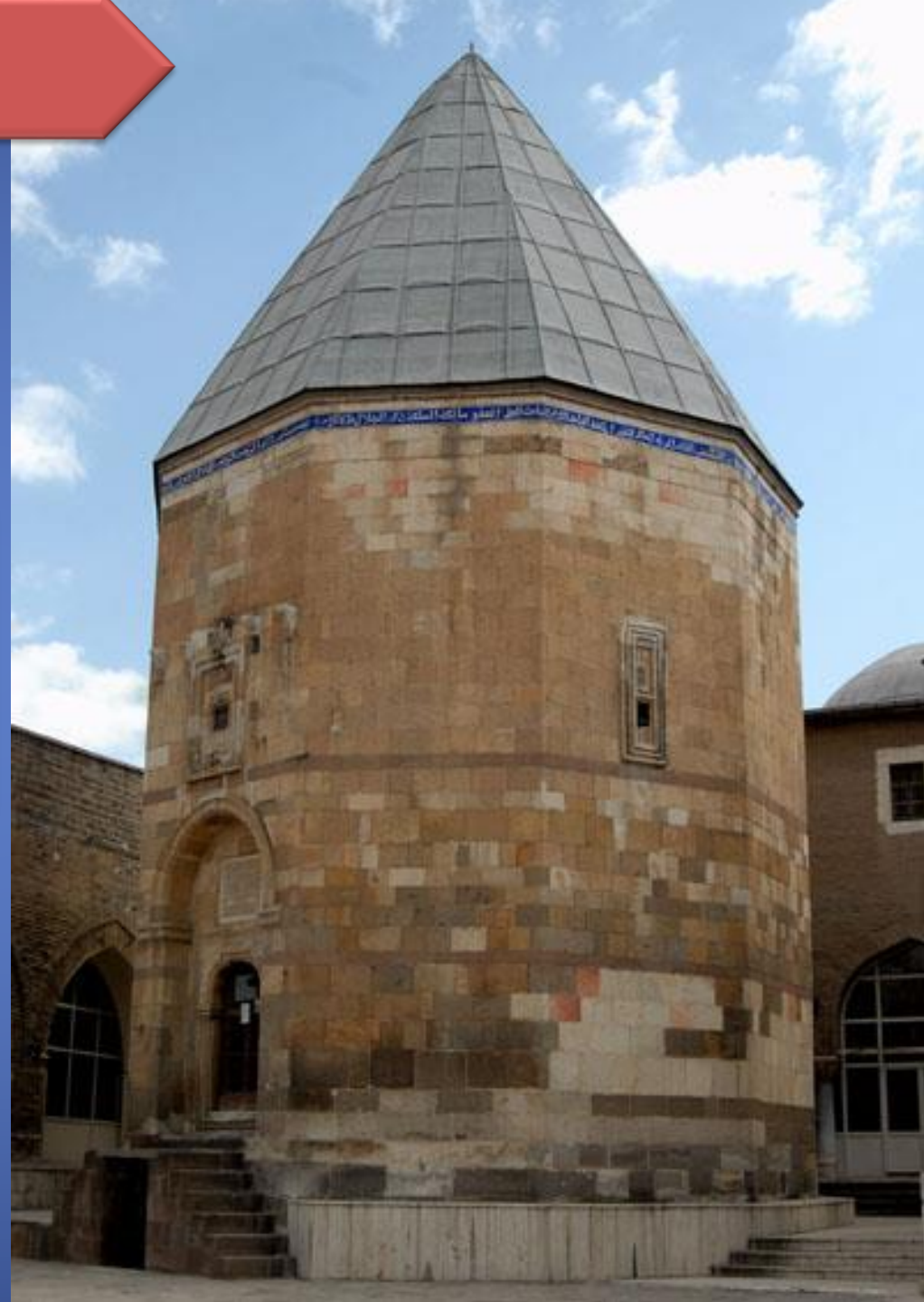

1-Hüseyin Timur-Esen Tekin Kümbeti: Kümbet 1279'da ölen Hüseyin Timur ile 1280'de ölen Esen Tekin Hatun için yaptırılmıştır. Bugatay Aka Kümbeti'nin batı tarafındaki bu kümbetin mezar odası manastır tonozu ile örtülmüş olup, mazgal pencereleri ile aydınlatılmaktadır. Kare kaideden silindirik gövdeye onaltıgen kasnakla geçilmiştir. Kümbet içten kubbe, dıştan konik külahla örtülmüştür.

KONYA, II. KILIÇARSLAN TÜRBEİ

Alaeddin Camii içinde kuzeyde, klasik Selçuklu türbeleri tipindedir. Gövdesi kesme taşlardan on yüzlü prizma şeklinde yükselmiş, üzeri tuğladan on köşeli bir pramitle örtülmüştür. Türbe, Sultan Kılınçaslan tarafından yaptırılmıştır. Türbede sekiz çinili sanduka vardır.

ERZURUM ÜÇ KÜMBETLER

Anadolu'da bulunan anıt mezarların en güzel örnekleri arasında yer almaktadır. Üç kümbetten en büyüğünün Emir Saltuk'a ait olduğu ve 12. yüzyılın sonlarında yapıldığı sanılmaktadır. Diğer kümbetlerin kime ait oldukları bilinmezken bunlarında 14. yüzyılda inşa edildikleri tahmin edilmektedir

BİTLİS, HÜDAVENT HATUN TÜRBESİ (1312-1313)

BİTLİS, Taç kapısı üzerindeki inşa kitabesine göre, 712H./ 1312–13 M. yılında yapılmıştır. Anadolu Selçuklu Hükümdarı IV. Rükneddin Kılıç Aslan'ın kızı **Hüdavend Hatun** yaptırmıştır.

Yapı, tek katlı ve sekizgen planlı türbeler grubuna girer. Yapı inşasında sarımtırak renkte ince yönü trakit taş; kapı ve pencerelerin söve, kemer ve lentolar ile kasnaktaki kuşak ve kitabelerde beyaz mermer kullanılmıştır. Kasnaktaki sivri kemerli alınlıklardaki bezemelerle, pencerelerdeki figürlü süslemelerde ve pencere şebekelerinde daha ince dokulu ve sert olan kırmızımtırak renkte taş; iç mekânın kubbe kasnağında sağır sivri kemerlerde siyah kesme taş kullanılarak oldukça zengin malzemeye yer verilmiştir. Yapını inşasında oldukça temiz ve itinalı bir işçilik görülür.

BURSA, YEŞİL TÜRBE (1421)

Yıldırım Bayezid'in oğlu Sultan Mehmet elebi tarafından 1421 yılında yaptırılmıştır. Mimarı **Hacı İvaz Paşa**'dır. Bursa'nın sembolü haline gelen yapı Őehrin her yerinden gürlebilecek bir konuma sahiptir.

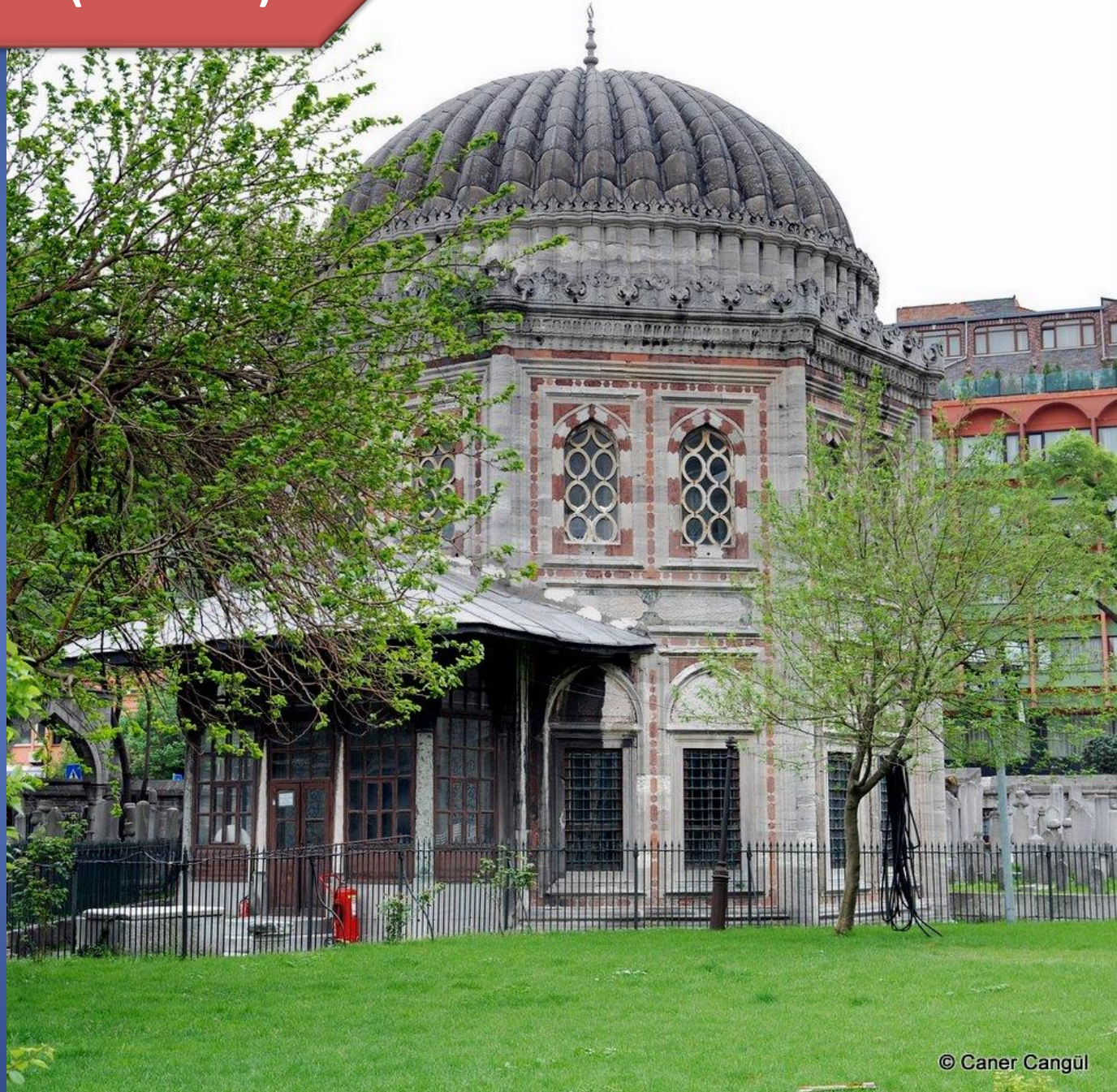

OSMANLI DÖNEMİ TÜRBELERİ

ŞEHZADE MEHMET TÜRBE Sİ (1543-44)

Şehzade Mehmet için yaptırılan türbenin yapımına 1543 yılında başlanmış ve 1544 yılında tamamlanmıştır. Türbenin mimarı **Mimar Sinan**'dır. Türbe Klasik Osmanlı türbe mimarisinin üslubunda yapılmıştır. Yapı dış süslemeleri ve içerisindeki çinilerin hepsi en ince işçiliğın eseridir.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN TÜRBESİ (1566)

İstanbul, Süleymaniye'de , Süleymaniye Külliyesi içinde, güney yönünde, caminin mihrap duvarı arkasındaki hazire alanı içinde yer alan Kanunî Sultan Süleyman Türbesi, Mimar Sinan tarafından, 1566 yılında inşa edilmiştir.

Türbe Mimarisi açısından ele alındığı zaman, örnekleri arasında "başyapıt" olarak isimlendirilmektedir. Türbe, plan şeması olarak sekizgen formdadır. Ana yapının çevresinde 29 sütunlu, üstü örtülü açık bir revak yer almaktadır. Dışarıdan bakılınca , kubbesinin motiflerle süslü mermer bir bordür çevrelemektedir. Türbenin giriş kapısı fildişi kakmalı, künde kari motiflerle bezenmiştir.

MİMAR SİNAN TÜRBESİ (1588)

Açık türbedir. Mimar Sinan'ın yaşamının son yıllarında yapılmıştır. Mezar, taş duvarlardan oluşan bir çerçevenin içindedir. İri palmet dizilerinin taçlandığı duvarlar, dikdörtgen pencerelerle dışa açılırlar. Pencereler ajur tekniğiyle işlenmiş mermer şebekelidir. Mermer sanduka, sivri kemerlerle taşınan, arka arkaya bir kubbe ve bir düz örtüden oluşan açık bir türbe yapısı ile örtülüdür. Türbenin kuzey ucuna bitişik sebül çokgen planlıdır.